

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ**З АНАТОМІЇ ЛЮДИНИ****ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія» (м. Полтава)**

Забезпечити цілком справедливе прагнення нашої держави щодо інтеграції у розвинуте сучасне суспільство можна за умови збереження та примноження інтелектуального потенціалу нації, до якого відносяться і спеціалісти – випускники вищих медичних навчальних закладів, зокрема і нашої академії [1]. Подолати численні перешкоди на цьому шляху можна тільки наполегливою і копіткою повсякденною працею. Ми сподіваємося не втратити своїх надбань і одночасно запозичити досвід інших медичних навчальних закладів України, розвинених зарубіжних країн та впроваджувати передові методи і новітні технології в діяльність вищої школи. Найсуттєвішим моментом для всеохоплюючого інтеграційного процесу в академії є поєднання і взаємодоповнення навчального, виховного та наукового процесів [3,5]. Без відповідного виховання наших студентів практично неможливо добитися гармонійного розвитку особистості і сформувати національно свідомого, з активною життєвою позицією фахівця і громадянина. Свої таланти і здібності студенти проявляють і в навчанні, і в спорті, і в художній самодіяльності, і на студентських олімпіадах, і на змаганнях веселих та кмітливих [2,4].

Досвід засвідчує, що власні наукові дослідження викладача мають прямий зв'язок із мотивацією студента до навчання та оволодіння ним професійними навичками. Вже кілька років матеріали наукових досліджень, які проводять викладачі кафедри, включаються в педагогічний процес. Так, у лекційний курс з анатомії людини включені матеріали дисертаційних робіт про специфічні риси просторової впорядкованості кровоносного русла шлунка на всіх рівнях його організації, структурне забезпечення скоротливих властивостей слизової оболонки шлунка, ангіопаренхіматозні взаємовідношення нирок, особливості тривимірної конфігурації внутрішнього рельєфа серця. Отримані зображення внутрішніх органів та їх мікроструктур завдяки своїй високій якості та натуральній наочності можуть бути використані у вигляді ілюстрацій анатомічних атласів, а також таблиць і мультимедійних презентацій при викладанні анатомії, топографічної анатомії і на клінічних кафедрах. Це підвищує інтерес студента до лектора як до науковця, його педагогічний імідж, заохочує студентів до навчання та заняття науковою роботою. Студенти

з більшою зацікавленістю слухають лектора і, як показав аналіз, краще запам'ятовують навчальний матеріал. Не менш важливе значення має включення результатів власних наукових розробок викладача в тематику практичних занять.

Для активації навчального процесу при вивченні дисципліни «Анатомія людини» дієвим виявляється залучення студентів до роботи студентського науково-дослідного гуртка кафедри. Виконання самостійної наукової роботи ставить перед студентами питання, вирішення яких потребує від них глибокого вивчення наукової літератури та осмислення даної проблеми. Навички, здобуті при її виконанні, дозволять майбутнім лікарям застосовувати їх при аналізі своєї роботи. Ми проводимо теоретичні та практичні засідання. На теоретичному засіданні викладається реферативна інформація про сучасний стан якоїсь окремої проблеми або докладаються результати своєї наукової роботи з активним обговоренням всіма гуртківцями. На практичному засіданні викладач разом зі студентами бере участь у виготовленні вологих препаратів, навчає азам препарування. Студенти оволодівають методиками морфологічних досліджень, таких як морфометричний, ін'єкційний, корозійний та їх оригінальними модифікаціями, які розроблені науковими керівниками під час написання власних дисертаційних робіт. З метою пошуку потрібної інформації гуртківці відвідують обласну науково-медичну бібліотеку та бібліотеку медичної академії, використовують медичні бази даних за допомогою мережі «Інтернет». На жаль, враховуючи гострі питання біоетики, а саме «Положення про порядок розтину трупів у лікувально-профілактичних закладах», «Порядок про порядок дослідження біопсійного та операційного матеріалів» до Наказу МОЗ України від 12.05.1992р. №81, Закону України про поховання та похоронну справу із змінами, внесеними згідно із Законом №2246-IV від 16.02.2004, ВВР, 2005, №4, ст. 105 та етичного кодексу лікаря України, кафедра не має можливості отримувати в достатній кількості тотальні та ізольовані вологі препарати. Тому ця ситуація спонукає викладачів шукати нові форми поповнення наочного обладнання для проведення практичних занять. На кафедрі анатомії людини набуває актуальності виготовлення анатомічних моделей з гіпсу талановитими творчими

студентами під керівництвом зацікавлених викладачів. Головною перевагою таких методик є те, що ми не обмежуємося у виборі матеріалів та інструментів під час виготовлення анатомічних препаратів і основним рушієм буде виступати уява та особистий творчий внесок кожного студента. На кафедрі викладачі створили колекцію анатомічних препаратів з гіпсових відтисків, таких як аномалії розвитку ротової порожнини, анатомія жіночої статевих системи, м'язи та жувальні м'язи обличчя і т. і.

Серед активних методів, які доцільно використовувати в сучасних методиках викладання морфологічних дисциплін, слід приділити особливу увагу ігровим методам. У ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія» автором впродовж 4 років впроваджується методика застосування інтелектуальних ігор у навчальному та виховному процесі серед студентів. У центрі нашої уваги перебуває не стільки дидактичний аспект ігрової діяльності (який достатньо обширно відображений у доступній нам літературі), а саме виховний, тобто, психолого-педагогічний засіб формування здатності студентів-медиків приймати стратегічно важливі професійні рішення. Ці рішення можуть бути як індивідуальними та і колективними (так званий, «мозковий штурм», який є наближеною моделлю лікарського консиліуму та моделює тренувальну стресову ситуацію). Тому для активації навчального процесу при вивченні дисципліни «Анатомія людини» дієвим виявляється залучення гуртківців та творчих студентів до участі в шоу «Анатомія з гумором», що має дуже позитивні відгуки з боку фахівців і студентів.

Шоу «Анатомія з гумором» складається з кількох турів, а саме: попереднього тестування, «Кіт в мішку», «Остеологія», «Битва капітанів», туру на знання морфологічних епонімічних термінів «Імена в анатомії», туру з проблем сімейної медицини в творчості класиків, «Ти – мені, я – тобі», «Анатомічна пантоміма» і заключного туру по підведенню підсумків. Дуже оживляють атмосферу в залі творчі номери художньої самодіяльності між інтелектуальними турами самого шоу. Наприклад, великою популярністю користуються номери КВК, гра на музичних інструментах, спортивні бальні танці, пісенні виступи.

Попереднє тестування всіх бажаючих студентів відбувається заздалегідь за курсом всієї анатомії людини на основі ситуаційних задач з бази даних ліцензійного іспиту «Крок-1», потім з найкращими проводяться предметні співбесіди. Завдяки позитивним результатам відбору відбувається формування двох команд, що будуть змагатися за перемогу в шоу. Команди повинні мати свого капітана, назву та девіз команди.

Другий тур конкурсу – «Кіт в мішку» – складається з двох частин. В першій частині туру кожному учаснику команд пропонується відгадати препарати кісток всліпу, навпомацки. Наприклад, в непрозорих пакетах знаходяться препарати хребців, поясу верхньої кінцівки, кісток обличчя і т. і., а серед них зустрічаються дитячі іграшки, контури яких приблизно відповідають контурам названих препаратів

кісток. Молодь дуже весело та активно зустрічає помилки учасників команд і ще довго з гумором обговорюють їх. Наступний тур «Остеологія» полягає в тому, що учасникам з кожної команди пропонується, як приклад, назвати найбільшу кількість анатомічних утворень на зовнішній та внутрішній основах черепа за одну хвилину, продемонструвати свої знання скелета людини і т. і.

«Битва капітанів» вимагає інтелектуальних знань від капітанів команд, що змагаються за перемогу, з курсу анатомії людини та швидкої реакції. Капітанам команд пропонується відгадати анатомічні віршовані загадки, до складання яких активно залучаються творчі студенти.

Тур на знання морфологічних епонімічних термінів – «Імена в анатомії» – є родзинкою шоу «Анатомія з гумором», тому що важко в даний час знайти галузь медицини, де б у тім або іншому ступені не вживалися епоніми (епонім – ім'я що дає; особу, що дає чому-небудь своє ім'я). Для прикладу можна навести такі епонімічні словосполучення, як Гайморова пазуха, трикутник Пірогова і т. і. В анатомічних епонімах в оптимальній формі відбилися основні етапи розвитку науки про морфологію і розвиток органів людського тіла, боротьба думок і поглядів, становлення наукового світогляду людини і його місця у живій природі.

Наступний тур – проблеми сімейної медицини в творчості класиків – відбувається на основі циклу оповідань «Нотатки юного доктора» або «Собаке серце» М. А. Булгакова. Запропонований цикл оповідань має дуже повчальний зміст і викликає у студентів виправданий практичний та клінічний інтерес. Конкурс «Ти-мені, я-тобі» вимагає від учасників глибоких знань з анатомії людини. Члени команд задають по 5 питань один одному на морфологічну тематику.

Найкolorитнішим і наймасштабнішим можна назвати конкурс «Анатомічна пантоміма». Даний конкурс є для гравців команд домашнім завданням. Кожна команда отримує завдання – в ігровій формі, з використанням елементів пантоміми показати сценку, яка б відображала анатомо-фізіологічні аспекти органів і систем організму людини. До цього конкурсу команди мали право запросити додатково студентів своїх груп на допомогу. Як приклад, дуже показовою є пантоміма «Перистальтика та всмоктування в тонкій кишці», в якій дуже вірно були продемонстровані ворсинки слизової оболонки тонкої кишки та хвилеподібні рухи, що символізують перистальтичні рухи.

І як висновок, можна сказати, що застосування такої методики розвиває у студентів самостійний і творчий підхід до вивчення предмета, якнайбільше задовольняє потребу студентів у самовдосконаленні, самодисципліні та самонавчанні, навчає працювати в команді.

Висновки.

1. Сучасні наукові розробки викладачів, їх наукове лідерство та пропаганда результатів власних досліджень серед студентів шляхом вклю-

чення матеріалів у педагогічний процес сприяють мотивації студентів до навчання, зміцнюють престиж викладача і створюють сприятливі умови для росту майбутніх науковців і лікарів.

2. Важливою формою покращення педагогічного процесу є залучення студентів до наукових досліджень, які проводять викладачі кафедри.

3. Застосування ігрових методів в навчанні розвиває у студентів самостійний і творчий підхід до вивчення предмета, якнайбільше задовольняє потребу студентів у самовдосконаленні, самодисципліні та самонавчанні, навчає працювати в команді.

Література

1. Братусь В. Д. Шляхи інтеграції медичних університетів у систему медичної освіти країн Заходу / В. Д. Братусь, П. Д. Фомін // Мистецтво лікування. – 2003. – № 6. – С. 15-21.
2. Остапович Н. В. Інтелектуальні ігри як засіб формування стратегії прийняття рішень майбутніми лікарями / Н. В. Остапович // Актуальні проблеми сучасної медицини: Вісник Української медичної стоматологічної академії. – 2011. – Т. 11, Вип. 4 (36), Ч. 2. – С. 180-184.
3. Свінцицька Н. Л. Використання нетрадиційних методів навчання студентів на кафедрі анатомії людини ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія» / Н. Л. Свінцицька, О. К. Солдатов // Вісник проблем біології і медицини. – 2010. – Вип. 1. – С. 215-218.
4. Свінцицька Н. Л. Труднощі, що виникають при викладанні дисципліни «Анатомія людини» іноземним студентам, та шляхи їх вирішення / Н. Л. Свінцицька, О. К. Солдатов, І. М. Солдатова // Світ медицини та біології. – 2010. – № 3. – С. 137-139.
5. Свінцицька Н. Л. Формування професійної свідомості у майбутніх лікарів на кафедрі анатомії людини ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія» / Н. Л. Свінцицька, О. О. Шерстюк, Я. А. Цветкова [та ін.] // Актуальні проблеми сучасної медицини: Вісник Української медичної стоматологічної академії. – 2011. – Т. 11, Вип. 4 (36), Ч. 2. – С. 178-179.

УДК 611: 378. 14: 376. 68

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ З АНАТОМІЇ ЛЮДИНИ

Свінцицька Н. Л.

Резюме. Найважливішим завданням вищої освіти України є досягнення максимального розвитку здібностей та можливостей студентів і забезпечення якості підготовки фахівців на рівні міжнародних вимог. Дуже актуальною проблемою є впровадження нових методів викладання морфологічних дисциплін у вищих навчальних медичних закладах нашої країни. Це вимагає від викладача вищого навчального медичного закладу творчого підходу та натхнення для подальшої активізації роботи студентів на практичних заняттях. Нові методи викладання мають спиратися на такі форми навчання, які найбільше задовольняють потребу студентів у самовдосконаленні, самодисципліні та самонавчанні.

Ключові слова: освіта у вищих медичних закладах, розвиток здібностей студентів, формування клінічного мислення, анатомія, морфологія.

УДК 611: 378. 14: 376. 68

ПУТИ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА ПО АНАТОМИИ ЧЕЛОВЕКА

Свиницкая Н. Л.

Резюме. Достижение максимального развития способностей и возможностей студентов, а также обеспечение качества подготовки специалистов на уровне международных требований является самым важным заданием системы высшего образования Украины. Очень актуальной проблемой является внедрение новых методов преподавания морфологических дисциплин в высших учебных медицинских заведениях нашей страны. Это требует от преподавателя высшего учебного медицинского заведения творческого подхода и вдохновения для дальнейшей активизации работы студентов на практических занятиях. Новые методы преподавания должны опираться на такие формы обучения, которые наибольшим образом удовлетворяют потребности студентов в самосовершенствовании, самодисциплине, самообразовании.

Ключевые слова: образование в высших медицинских учреждениях, развитие способностей студентов, формирование клинического мышления, анатомия, морфология.

UDC 611: 378. 14: 376. 68

Ways of Increase of Efficiency of Educational Process on Human Anatomy

Svintsitska N. L.

Abstract. Problems of improvement and reforming of the higher education and science, being the most effective factors of development of a society, always are in the centre of attention of national and international institutions. The important stage in formation of qualitative new education system in Europe is its development on uniform all-European methodological and technological bases.

One of preconditions of occurrence of Ukraine in uniform European and world educational space is introduction in system of the state higher education of the European credit-transfer system that functions at institutional,

regional, national and European levels and is the key requirement of the Bolonsky declaration. The modern Ukrainian pedagogical science is in a condition of constant development and reforming, therefore special value is got by the questions connected with development and application of individual approaches that is necessary compound leading ideas of optimisation of the organisation of pedagogical process. Achievement of the maximal development of abilities and opportunities of students, and also maintenance of quality of the preparation of experts at a level of international requirements is the most important task of the system of the higher education of Ukraine.

Very actual problem is introduction of new techniques of teaching of morphological disciplines in higher educational medical institutions of our country. Educational work of teachers and its influence on formation consciousness at the future doctor remains to the most important. The basic measure of quality of educational work with students is precisely constructed educational process, its organic connection with practical activities. It demands from the teacher of a higher educational medical institution of the creative approach and inspiration for the further energization of work of students on practical occupations. Experience testifies that own scientific researches of the teacher have direct communication with motivation of the student to training and mastering of professional skills by it. Some years materials of scientific researches which are spent by teachers of chair, join in pedagogical process. New techniques of teaching should base on such forms of training which satisfy with the greatest image requirement of students for self-improvement, self-discipline, self-education. The huge role is played it by the person of the teacher.

We would not apply what methods the main our problem consists in formation at students of strong base knowledge on the anatomy, which future doctors in full could apply on clinical chairs at the decision of practical problems, and at delivery of necessary licence examinations. In the system of higher education focused on transfer of knowledge, all completeness of responsibility on displaying activity of students. Developing training cultivates the creative approach to activity, forms general skills, promotes mastering by means and ways of thinking, develops representation, memory and form emotional culture and culture of dialogue. All previously mentioned starts internal mechanisms of development of the person, capable to provide society development.

Key words: education in the higher medical institutions, the development of abilities of students, formation of the clinical thinking, anatomy, morphology.

Стаття надійшла 12. 03. 2014 р.